

В развитите страни от Западна Европа разликата в продължителността на живота между мъжете и жените е в границите от 3.4 (Исландия) до 7.6 години (Франция). Сравнително голяма разлика се наблюдава и във Финландия (6.7 години).

Изводи

Разликата в продължителността на живота между мъжете и жените, която понастоящем се наблюдава в Източна Европа, е резултат от стагнация или дори покачване на смъртността на мъжете през последните десетилетия на ХХ век, докато при жените се наблюдава бавно намаление на смъртността във всички възрасти. Регистрираното увеличение на смъртността на мъжете е локализирано в средните и над средните възрасти. Очевидно е, че през тези десетилетия социално-икономическите условия в страните от Източна Европа са били по-неблагоприятни за мъжете отколкото за жените.

Едно от възможните обяснения е свързано с високата икономическа активност на жените в тези страни, която през същия период нараства бързо и достига безпрецедентни стойности, близки до 100% в България в някои от възрастовите групи (Klinger, 1991) (табл. 6 от Приложението).

Възможно е тази висока икономическа активност на жените (нараснала за кратък период от време след Втората световна война) да е довела до дестабилизация на семейните отношения, тъй като жените внезапно и масово са получили икономическа независимост от своите съпрузи. В същото време (1958 г.) у нас се въвежда свободен и легален достъп до аборта по желание⁴, което е още един фактор в посока към еманципация на жената. (За динамиката на абортите вж. табл. 7 и 8 от Приложението.)

При интерпретацията на данните за абортите трябва да се има предвид провежданата тогава политика за поощряване на раждаемостта, включваща на два пъти ограничения в свободния дотогава достъп до аборта по желание - през 1968 и 1973 г. са били забранени абортите за омъжените жени с по-малко от две живородени деца.

Известно обяснение в насока към разкриване на факторите, довели до наблюдаваните различия в смъртността на мъжете и жените, свързани със семейната сфера, можем да открием при анализа на динамиката на брака и развода в Източна и Западна Европа от тези години (табл. 1, 2, 3 и 4 от Приложението). През 60-те и 70-те години започва т.нар. „втори демографски преход в Европа” (по Van de Каа, 1987), свързан с дестабилизацията на институцията на брака, включваща и силно увеличение на разводите. В Източна Европа, която изостава от Западна

⁴ В Западна Европа тази реформа в законодателството се извършва средно с 20 години по-късно.